

Coby van der Linde is hoofd van het Clingendael International Energy Programme en hoogleraar Geopolitiek en Energiemanagement aan de Rijksuniversiteit Groningen.

Nederlanders proberen zichzelf moed in te praten door te wijzen dat we de slechtste leerling in de EU-klas zijn en nu echt een eindsprint moeten inzetten. De vraag is echter waarom er nu zoveel druk op de ketel moet; 2020 is niet meer dan een tussenstation op een veel langere route. Het is belangrijker om de hele tocht te vervolmaken, dan in een enkele etappe in de groepssprint mee te doen. Een akkoord moet dan ook gericht zijn op het langdurig kunnen vormgeven van het veranderingsproces. Het kabinet heeft al door het verhogen van de doelstelling van het aandeel duurzaam van 14 naar 16% in het regeerakkoord een ferme duw in de beleidsrichting gegeven. Het gaat hier om het iets ruimer nakomen van de duurzaamheidsverplichting van het 20-20-20 beleid van de EU. In de periode na 2020 zal veel principiële moeten worden gekozen voor klimaatbeleid (CO₂-uitstoot beperken) en de rol

Column Stippelijntje

Voor het zomerreces moet er een nationaal energieakkoord liggen. De verwachtingen zijn zowel hoog als laag gespannen. Het gaat dan ook om belangrijke zaken, waar menig belang in het geding is. Hoewel de oplossingsrichting bekend is, namelijk verduurzaming, gaat het vooral om tempo, doel en middelen, uitvoeringskosten en zorgen dat de integriteit van het energiesysteem bewaard blijft in de periode van aanpassingen. Dit alles moet worden uitgevoerd in een open Europese en internationale marktomgeving. Bovendien is het herschikken van belangen gemakkelijker in een periode van groei dan van krimp. Voorwaar geen sinecure.

van hernieuwbare energiebronnen en energie-efficiëntie als middel en niet als doel van het beleid. Daar liggen nog veel hindernissen, maar hier zal het akkoord weinig uitspraken over doen, is de verwachting.

In de markt

Het is echter maar net hoe je naar het transitieproces tot nu toe kijkt en met welke verwachtingen je het EU 20-20-20 beleidsproces bent ingestapt. Duitsland heeft recent harder in kunnen zetten op het uitbouwen van zonne- en windenergie, wellicht juist omdat de buurlanden dat niet deden en de grensoverschrijdende flexibiliteitsruimte, die nodig was om het systeem in balans te houden, ten volle kon worden benut. De verduurzaming van Duitsland (hoewel de CO₂-score naar mijn idee teleurstellend is) is in die zin ook de verduurzaming van Nederland en andere buurlanden. Het kan niet allemaal tegelijk

en verstandig genoeg had het EU-beleid voorzien in een dergelijke uitkomst door lidstaten bij elkaar 'groen' in te laten kopen. Als het in totaal maar klopte.

Uitdaging

Een complicerende factor voor de Nationale Akkoordbesprekingen is dat door de economische crisis de energie-vraag zwak is en mede door de aanwas van zonne- en windenergie bij de burens, de (over)capaciteit (soms) aanzienlijk. Dit beperkt de onderhandelingsruimte. Daarbij komt dat de visie op de interne energiemarkt van voor 2008 geheel niet blijkt aan te sluiten bij de werkelijkheid van vandaag. Nederland verwachtte een belangrijke rol te kunnen spelen als flexwerker en doorgeefluik van allerlei energiestromen en de locatie en infrastructuur daarbij optimaal te benutten. Dit alles in een goed werkende interne energiemarkt, waarbij nationale grenzen

niet zouden bestaan en derhalve lokale specialisatie ten volle kon worden benut. In een dergelijke visie gaat het niet om waar de verduurzaming plaatsvindt maar of die plaatsvindt voor de EU als geheel en in de portfolio's van de energiebedrijven. De Desertec's van deze wereld en de eerste roadmap van de European Climate Foundation zaten ook op deze lijn; dus zonnestroom van Zuid naar Noord en Noordzeewind van Noord naar Zuid en alles wat daar tussen paste. De werkelijkheid van het 20-20-20 beleid van de Europese Commissie was een veel nationalere aanpak dan gedacht en waarbij de uitvoering nadrukkelijk niet op het niveau van de interne markt werd gelegd, maar in de lidstaten.

Samenwerking

Ook al is energiebeleid dus Europees ingegeven, als de uitvoering nationaal is, dan blijken de landsgrenzen ineens weer aardige barrières op te leveren. Duitse windmolens vangen meer geld dan Nederlandse of Deense zolang ze in Duitsland aanlanden, waardoor het

efficiënt aansluiten van offshore windparken op de Europese netten belemmerd kan worden. De sluiting van kerncentrales in Zuid-Duitsland levert lokale problemen op van leveringszekerheid, maar wordt wellicht nationaal gerepareerd met capaciteitsmechanismen, die niet zonder effect zijn op de energiemarkten in de buurlanden. Kortom, een nationaal energiedebat is leuk, maar gaat voorbij aan het feit dat we een Europese interne markt hebben ingericht en dat overheidsinterventies grensoverschrijdende effecten kunnen sorteren. Met Duitsland is inmiddels een overleg op gang gekomen om de uitwassen van dit nationale beleid beter te managen en hopelijk de initiatieven beter op elkaar af te stemmen. Een Nederlands akkoord zou in ieder geval enige gevoeligheid aan de dag moeten leggen dat ook wij, net als de Duitsers, niet op een energie-eiland leven, maar onderdeel zijn van iets groters. Mijn verwachtingen zijn, net als iedereen, hoog en laag gespannen over wie en wat er boven het stippelijntje komt te staan. ■

